

Wyrok z dnia 3 października 2000 r.

II UKN 761/99

Wniosek o emeryturę złożony po dniu 31 grudnia 1998 r. na podstawie przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149 ze zm.) przez osobę, która po dniu 1 stycznia 1999 r. spełniła wszystkie warunki nabycia takiego prawa, podlega rozpatrzeniu na podstawie dotychczasowych przepisów, także wtedy, gdy urodziła się po 31 grudnia 1948 r.

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar (sprawozdawca), Sędziowie SN: Andrzej Kijowski, Barbara Wagner.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 3 października 2000 r. sprawy z wniosku Reginy S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w O. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 21 lipca 1999 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu we Wrocławiu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Wyrokiem z dnia 20 maja 1999 r. [...] Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Opolu, oddalił odwołanie wnioskodawczynie Reginy S. (urodzonej 23 grudnia 1956 r.) od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddziału w O. z dnia 25 marca 1999 r., odmawiającej przyznania prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski, ustalając, że wnioskodawczynie nie spełnia warunków określonych w art. 157 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. Nr 162, poz. 1118 ze zm.). Na dzień złożenia wniosku o świadczenie wykazała ona co prawda 22 lata i 2 miesiące okre-

sów składkowych i nieskładkowych, ale nie ukończyła 45 lat. Jej syn - Piotr - urodzony w dniu 28 września 1984 r. jest leczony w Klinice Hematologii, a w związku ze schorzeniem wymaga stałej opieki matki. Biorąc pod uwagę datę złożenia wniosku, w sprawie miały zastosowanie przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., obowiązujące od dnia 1 stycznia 1999 r. Z tym samym dniem utraciła moc ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), a także wydane na jej podstawie rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. w sprawie uprawnień do wcześniejszej emerytury pracowników opiekujących się dziećmi wymagającymi stałej opieki (Dz.U. Nr 28, poz. 149 ze zm.) . Przepisy nowej ustawy emerytalnej przewidywały możliwość skorzystania z dotychczasowych przepisów, w zakresie określonym w art. 186 ust. 3, jedynie w stosunku do osób, które urodziły się przed 1 stycznia 1949 r. Stanowisko to w pełni podzielił Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, oddalając apelację wnioskodawczynie (wyrok z dnia 21 lipca 1999 r. [...]).

Powyższy wyrok zaskarżyła kasacją wnioskodawczynie i zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 194 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r., wniosła o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. W ocenie skarżącej przepisy rozporządzenia z dnia 15 maja 1989 r. nie zostały wyraźnie uchylone i w związku tym zachowały moc obowiązującą jako niesprzeczne z przepisami nowej ustawy do czasu wydania nowych przepisów wykonawczych w niej przewidzianych.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Podniesiony w kasacji zarzut naruszenia przez Sąd art. 194 ustawy o emeryturach i rentach jest trafny, o ile zmierza do zakwestionowania niezastosowania, w okolicznościach sprawy, przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. Sąd Najwyższy nie podziela jednak przytoczonego uzasadnienia tego zarzutu, sprowadzającego się do twierdzenia, iż przepisy wskazanego wyżej rozporządzenia obowiązują w dalszym ciągu jako niesprzeczne z przepisami ustawy. Twierdzenia tego nie można podzielić. Jest niewątpliwe, że utraciła moc ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz.U. Nr 40, poz. 267 ze zm.), na podstawie której wydane zostało to rozporządzenie, co oznacza, że i ono

utraciło moc (brak umocowania prawnego do jego wydania), nowa zaś ustawa nie zawiera upoważnienia dla Rady Ministrów do wydania przepisów odnoszących się do przechodzenia na wcześniejsze emerytury osób opiekujących się dziećmi. Przepisy nowej ustawy utrzymały możliwość skorzystania z dotychczasowych zasad przechodzenia na emerytury (w tym na podstawie omawianego rozporządzenia z 1989 r.) jedynie dla tych osób, które urodziły się przed dniem 1 stycznia 1949 r. i do dnia wejścia w życie ustawy (1 stycznia 1999 r.) nie zgłosiły wniosku o emeryturę, mimo że spełniły warunki do nabycia prawa do tego świadczenia (art. 186 ust. 3). Powyższe trafnie wskazał Sąd Apelacyjny, ale przeoczył, że z mocy wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 stycznia 2000 r., K.18/99 (Dz.U z 2000 r. Nr 2, poz. 26), przepis ten został uznany za niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, w zakresie, w jakim uzależnia od urodzenia przed 1 stycznia 1949 r. stosowanie - do wniosków o emeryturę zgłoszonych po dniu wejścia w życie ustawy - przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 1989 r. (...), przez to, że narusza zasadę ochrony praw nabytych. Oznacza to, że wnioski o emeryturę zgłoszone po 31 grudnia 1998 r., przez osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., które 1 stycznia 1999 r. spełniały wszystkie warunki nabycia prawa do emerytury z tytułu opieki nad dzieckiem specjalnej troski, podlegają rozpatrzeniu na podstawie przepisów obowiązujących do dnia wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W rozpoznawanej sprawie sytuacja taka zdaje się zachodzić. Wnioskodawczyni urodziła się w dniu 23 grudnia 1956 r., wniosek o świadczenie złożyła w dniu 18 marca 1999 r., a na dzień 1 stycznia 1999 r. wykazała ponad dwudziestoletni okres składkowy i nieskładkowy. Syn jej - Piotr - urodzony 28 września 1984 r. - jest od 30 grudnia 1998 r. leczony w Klinice Hematologii z powodu ostrej białaczki limfoblastycznej i głębokiego upośledzenia odporności organizmu i wymaga w związku z tym stałej opieki matki. Przedstawione okoliczności, jak się wydaje, dają podstawę do stwierdzenia, że wskazany wyrok Trybunału Konstytucyjnego, znalazłby zastosowanie w niniejszej sprawie, co oznacza, że wnioskodawczyni mogłaby skorzystać z prawa do wcześniejszej emerytury na podstawie dotychczasowych przepisów. Powyższe wymaga jednak dokładnego ustalenia, co mając na uwadze, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹³ § 1 KPC, uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu sądowi orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 KPC).

